

Regeringskansliet,
Justitiedepartementet
samt sändlista

Ert tjänsteställe, handläggare
Justitiedepartementet, Grundlagsenheten

Ert datum
2023-12-21

Er beteckning
Ju2023/02742

Vårt tjänsteställe, handläggare
HKV FST JUR Oftr, Sara Westerlund,
sara.westerlund@mil.se

Vårt föregående datum

Vår föregående beteckning

Försvarsmaktens remissvar över betänkandet Stärkt konstitutionell beredskap (SOU 2023:75)

Ramen för riksdagens sammanträden

Försvarsmakten tillstyrker att sammanträden i riksdagen som utgångspunkt bör hållas med ledamöterna fysiskt närvarande i Stockholm.

Försvarsmakten tillstyrker att riksmötet ska kunna hållas på annan ort även av andra tvingande skäl än med hänsyn till riksdagens säkerhet eller frihet.

Försvarsmakten tillstyrker att regeringsformen inte ska hindra att riksdagen vid behov föreskriver att sammanträden får hållas helt digitalt, om det krävs av hänsyn till riksdagens säkerhet eller frihet eller andra tvingande skäl.

Erfarenheterna både historiskt och i närtid, såsom vid Rysslands invasion av Ukraina, talar för att huvudstaden som säte för statsmakten är av stor symbolisk och moralisk betydelse för försvarsviljan. Det talar för att riksdagen så långt möjligt bör sammanträda fysiskt på plats i Stockholm, och att stor restriktivitet bör gälla i fråga om möjligheten till digitala sammanträden. Även riksdagsuppdragets speciella karaktär och behovet av att upprätthålla dess legitimitet talar för detta. Samtidigt är det viktigt att det finns en beredskap för att riksdagsarbetet ska kunna fungera även under mycket svåra påfrestningar. Försvarsmakten instämmer mot denna bakgrund i stort med utredningens överväganden i dessa avseenden. Försvarsmakten understryker dock vikten av informationssäkerhet om sammanträden ska hållas helt eller delvis digitalt.

(SWE)

Postadress
Högkvarteret
107 85 Stockholm

Besöksadress
Lidingövägen 24

Telefon
08-788 75 00

Telefax
08-788 77 78

E-post, Internet
exp-hkv@mil.se
www.forsvarsmakten.se/hkv

Översyn av riksdagens krigsdelegation

Försvarsmakten tillstyrker att villkoren för att aktivera krigsdelegationen lämnas oförändrade. Villkoren som de är formulerade idag framstår som väl avvägda, genom att de lämnar ett visst handlingsutrymme samtidigt som det krävs att ytterligare omständigheter är för handen utöver att det råder krig eller krigsfara.

Försvarsmakten tillstyrker att krigsdelegationen som utgångspunkt beslutar själv om sina arbetsformer. Om krigsdelegationens arbete omgärdas av allt för många regler som fastställts på förhand, kan det underlätta för en antagonist att uppställa hinder för krigsdelegationens arbete.

I övrigt har Försvarsmakten inga synpunkter på förslagen i denna del.

Tillämpningsområdet för reglerna om krig och krigsfara

Försvarsmakten tillstyrker att tillämpningsområdet för bestämmelserna om krig och krigsfara i 15 kap. regeringsformen lämnas oförändrat. Försvarsmakten vidhåller vad som anfördes i myndighetens yttrande över betänkandet En reformerad grundlag (SOU 2008:125) att det saknas skäl att ytterligare avgränsa dessa bestämmelsers tillämplighet med hänvisning till att Sverige kan komma i krig eller krigsfara på grund av svenskt deltagande i internationell fredsfrämjande verksamhet (dnr 20 400:58181). Försvarsmakten anser inte heller att Sveriges medlemskap i Nato föranleder ett ändrat ställningstagande i denna fråga. Försvarsmakten delar utredningens bedömning att regelverket som det är utformat idag ger ett tillräckligt skydd mot en omotiverad tillämpning. Det kan inte heller uteslutas att det finns behov av att aktivera hela eller delar av totalförsvaret i en situation då Sverige deltar som krigförande part i en konflikt i närområdet. Tillämpningsområdet för reglerna om krig och krigsfara bör därför inte begränsas på ett sätt som omöjliggör detta.

Nya regler om normgivning för fredstida kriser

I likhet med vad som anförts ovan angående Stockholm som sammanträdesort för riksdagen, anser Försvarsmakten att vårt statsskick, våra grundlagar och de värderingar de ger uttryck för är av betydelse för försvarsviljan. Det är viktigt att statsmakten utövas med förutsägbarhet och legitimitet samt åtnjuter allmänhetens förtroende. Det talar för att så långt som möjligt bibehålla riksdagens roll som lagstiftare.

Försvarsmakten konstaterar samtidigt, i likhet med vad myndigheten anförde i sitt yttrande över SOU 2008:125, att det kan vara motiverat att införa en möjlighet för regeringen att få föreskriftsrätt i nödsituationer i syfte att hindra eller bekämpa omfattande skador på människor, egendom eller miljö och allvarigare störningar i centrala samhällsfunktioner. Detta inte minst mot bakgrund av dagens icke-linjära hotbild, som innebär att mycket stora samhälleliga påfrestningar kan

uppstå utan att reglerna i 15 kap. regeringsformen nödvändigtvis anses tillämpliga.

En sådan möjlighet behöver omgärdas med så robust parlamentarisk kontroll som möjligt. Försvarsmakten ser därför positivt på att det i första hand är ett förfarande liknande det som gäller idag enligt 15 kap. 6 § vid krig eller krigsfara som ska användas, såsom Försvarsmakten i sitt yttrande över SOU 2008:125 ansåg att man borde ha övervägt. Försvarsmakten anser även att det är rimligt att regeringen inte får större befogenheter vid en fredstida kris än vid krig eller krigsfara.

Försvarsmakten understryker slutligen att det finns möjligheter att förbättra författningsberedskapen för såväl kris som krig och krigsfara inom ramen för gällande konstitutionella förutsättningar. Det finns också möjligheter att förbättra processerna för krissamordning och tydliggöra ansvarsfördelningen vid hanteringen av olika kriser. En ökad möjlighet att besluta om nya författningar med kort varsel får inte medföra minskade ansträngningar i dessa avseenden. Även om alla situationer inte kan förutses, är på förhand beredda åtgärder så långt möjligt att föredra för att undvika oavsedda konsekvenser. De erfarenheter som nationell och internationell övningsverksamhet kan ge är värdefulla i detta sammanhang.

I övrigt har Försvarsmakten inga synpunkter på förslagen i denna del.

I beredningen av detta ärende har sektionschef Dick Börjesson, planeringsofficer Mattias Eile, utvecklare Cornelia Engelhardt, handläggare Katarina Johansson, forskningsledare Helené Lackenbauer, stabsofficer Christian Rexfalk, kommunikationsstrateg Sara Perhat och försvarsjurist Charlotta Viktorin deltagit.

Detta yttrande har beslutats av ställföreträdande chefsjurist Helene Arango Magnusson. I den slutliga handläggningen har stabschef Hampe Klein, sektionschef Annika Grahn Sulusi och, som föredragande, försvarsjurist Sara Westerlund deltagit.

Helene Arango Magnusson

Ställföreträdande chefsjurist

Sara Westerlund

Sändlista

Regeringskansliet, ju.remissvar@regeringskansliet.se, med
Justitiedepartementet kopia till ju.L6@regeringskansliet.se

Försvarsdepartementet (för kännedom e-post)

Inom myndigheten för kännedom

ÖB GD

HKV FST STRA

HKV FST KOMM

HKV FST GEN

HKV FST EVS

OPL

MUST